

ДО 65-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ МЕТАЛУРГІЙНОГО ІНЖЕНЕРНО-ФІЗИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ «КПІ»

Метал є фундаментом економіки. Професія металурга в усі часи розвитку цивілізації завжди була однією із найважчих і найпочесніших. У металургів ніколи не було і немає легких буднів. Робота, пов'язана з одержанням металевих зливків і відливок, покращенням якості металевих виробів потребує людей відданих, знаючих, творчих, енергійних і ініціативних.

Підготовка інженерів-металургів в Київському політехнічному інституті почалася на початку ХХ століття. Організатором металургійної спеціальності і керівником кафедри металургії протягом близько чверті століття був Василь Петрович Іжевський (1863–1926 рр). Під його керівництвом підготовлено 156 інженерів-металургів.

Учнями В. П. Іжевського були І. П. Бардін, всесвітньо відомий вчений, легендарна особистість в історії вітчизняної металургії, віце-президент АН СРСР; М. П. Чижевський, академік АН СРСР; В. Ю. Васильєв, член-кореспондент АН УРСР; П. О. Епик, професор, завідувач кафедри аналітичної хімії в КПІ; М. І. Мозговой, який вперше в світі запропонував у провів в 30-і роки ХХ століття продувку рідкого чавуну киснем на Київському заводі «Більшовик».

Широку популярність отримали праці в області металургії і металознавства таких науковців: І. А. Феценко-Чопівського, В. А. Чернушевича, М. Г. Корсунського, С. М. Кармазіна, В. П. Машковця, М. Ф. Олексієнко, Ф. М. Шамрая.

Масштабна і цілеспрямована підготовка інженерів-металургів почалася в 1944 р., коли всесоюзний комітет зі справ Вищої школи при Раді Народних комісарів СРСР 7 жовтня 1944 р. видав наказ «Про створення металургійного факультету в Київському політехнічному інституті».

Ідею створення металургійного факультету в КПІ активно підтримували академік АН СРСР І. П. Бардін, президент АН УРСР О. О. Богомолець, член-кореспондент АН УРСР В. Ю. Васильєв, ректор КПІ О. С. Плигунов.

Першим деканом факультету (1944–1959 рр.) був Костянтин Ілліч Ващенко, якому доручили займатися оформленням всіх документів, підтриманням зв'язків з відповідними урядовими організаціями Москви і Києва.

Завдання факультету полягало у підготовці інженерів-металургів для промисловості і забезпеченні висококваліфікованими спеціалістами матеріалознавчих інститутів академії наук України.

В 1975 р. факультет отримав назву інженерно-фізичного.

Спочатку до складу факультету входили такі кафедри:

◆ «Металургія сталі і промислових печей», завідувачем кафедри призначено академіка АН України М. М. Доброхотова, якого в 1950 р. замінив професор В. І. Явойський;

◆ «Металургія чавуну і теорія металургійних процесів», завідувачем кафедри призначено члена-кореспондента АН України В. Ю. Васильєва;

◆ «Ливарного виробництва чорних і кольорових металів», завідувач кафедри доцент К. І. Ващенко, який у 1945 р. захистив докторську дисертацію і отримав звання професора;

◆ «Металознавства та термічної обробки металів», завідувач академік АН України В. М. Свешніков. У 1948 р. цю кафедру реорганізовано з утворенням двох кафедр: «Металознавство» під керівництвом академіка В. М. Свешнікова і «Термічна обробка металів» на чолі з професором В. Н. Гриднєвим. На основі цієї кафедри створено кафедру «Термічна обробка і фізика металів» у 1952 р. В 1963 р. ці дві кафедри з'єдналися. Тепер на інженерно-фізичному факультеті є кафедра «Металознавство і термічна обробка».

В середині 1950-х рр. підготовку інженерів з металургії чорних металів припинено, а кафедри «Металургія сталі і промислових печей» і «Металургія чавуну і теорії металургійних процесів», згідно відповідного рішення, скасовані, відкрито такі нові кафедри:

◆ в 1958 р. «Автоматизація металургійних процесів і печей», завідувач кафедри професор В. С. Кочо;

◆ в 1962 р. «Високотемпературні матеріали і порошкова металургія», завідувач кафедри член-кореспондент АН України Г. В. Самсонов;

◆ в 1975 р. «Фізика металів», завідувач кафедри професор О. В. Білоцький. Підготовку інженерів із спеціальності «Фізика металів» проводили з 1952 р. на кафедрі «Термічна обробка і фізика металів»;

◆ в 1977 р. «Фізико-хімічні основи технології металів», завідувач кафедри професор Д. Ф. Чернега.

Основне завдання цієї кафедри полягає в підвищенні теоретичної і прикладної підготовки студентів всіх спеціальностей факультету в області металургії. Без перебільшення можна вважати, що ця кафедра стала правопримницею двох перших кафедр факультету: «Металургії чавуну і теорії металургійних процесів» та «Металургії сталі і промислових печей». У 1980 р. відповідно до наказу міністра вищої і спеціальної освіти СРСР В. П. Єлютіна на цій кафедрі розпочали підготовку інженерів із «Спеціальної електрометалургії» в порядку спеціалізації, а з 1997 р. організована спеціальність «Спеціальна металургія». Ідея організації цієї

спеціальності отримала активну підтримку президента АН УРСР, директора ІЕЗ ім. Е. О. Патона академіка Б. Є. Патона, міністра вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, члена-кореспондента АН УРСР Г. Г. Єфіменка, ректора НТУУ «КПІ» академіка РАН і НАН України М. З. Згуровського.

Випускники факультету, а їх близько 10000, зробили значний внесок у розвиток науки металургійного, машинобудівного та інших напрямів виробництва.

В організації нових кафедр і спеціальностей брали активну участь академіки Б. Є. Патон, В. Н. Гриднев, Б. І. Медовар, І. М. Федорченко, М. З. Згуровський, професори В. І. Шлюко, О. В. Білоцький.

Значна кількість випускників факультету (до 25%) отримали направлення на роботу в інститути АН України матеріалознавчого напрямку і в галузеві науково-технічні організації, де стали відомими вченими, керівниками відповідних відділів, в університетах України вони займають посади проректорів, деканів, завідуючих кафедрами, професорів і доцентів, в металургійній і машинобудівній промисловостях працюють директорами заводів, головними інженерами, начальниками цехів.

Серед випускників факультету 9 академіків і 18 членів-кореспондентів (О. І. Дихне і В. І. Трефілов — академіки Російської академії наук; В. І. Трефілов, Ю. В. Найдич, В. В. Немошкаленко, В. В. Скороход, І. М. Карп, П. С. Кислий, В. Л. Найдик, С. О. Фірстов — академіки Національної академії наук України; Г. П. Борисов, В. П. Бондаренко, В. П. Гаврилюк, Г. Г. Гнесін, А. Я. Іщенко, Ю. М. Коваль, О. В. Курдюмов, Ю. Я. Мешков, Ю. В. Мільман, С. П. Ошкадьоров, Л. О. Позняк, С. І. Сидоренко, Ю. М. Солонін, В. М. Перелома, В. Ф. Хорунов, В. Т. Черепін, Д. Ф. Чернега — члени-кореспонденти НАН України; Р. О. Андрієвський — член-кореспондент Киргизької академії наук).

З березня 1973 до 2001 р. Інститутом проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України керував академік НАН України і російської АН Віктор Іванович Трефілов. Академік НАН України Володимир Володимирович Немошкаленко працював директором Інституту металофізики ім. Г. В. Курдюмова НАН України (1989–2002 рр.). Академік НАН України Ігор Миколайович Карп з 1986 по 2002 р. керував Інститутом газу НАН України. Зараз він працює в цьому інституті почесним директором. Академік НАН України Володимир Леонтійович Найдик з 1988 р. — директор Фізико-технічного інституту металів і сплавів НАН України.

Академік Валерій Володимирович Скороход з 2002 р. успішно керує Інститутом проблем матеріалознавства ім. І. М. Францевича НАН України.

За кількістю академіків і членів-кореспондентів НАН України та інших академії випускники факультету КПІ займають перше місце серед факультетів технічних вузів України.

148 випускників факультету захистили докторські дисертації і 558 кандидатські (це далеко не повні дані).

Серед випускників факультету значна кількість видатних діячів науки і техніки — лауреати дер-

жавних премій СРСР і УРСР, премій Національної академії наук України, академії іноземних держав.

На факультеті приділяється виняткова увага створенню високоінтелектуального колективу викладачів для дбайливого виховання інженерних і наукових кадрів.

В різні періоди тут працювали відомі вчені-металурги і матеріалознавці — академіки АН УРСР М. М. Доброхотов, В. М. Свечніков, В. Н. Гриднев, І. М. Федорченко; члени-кореспонденти НАН України В. Ю. Васильєв, В. Г. Самсонов, Г. Г. Єфіменко; професори К. І. Ващенко, В. І. Явойський, О. О. Сігов, В. Г. Пермяков, В. С. Кочо, О. В. Білоцький А. Ф. Чижський, І. Х. Труш, М. В. Білоус. З відповідальністю ставляться до виконання своїх обов'язків нинішні професори, доценти, і асистенти, основна частина яких є випускниками факультету.

Деканами факультету працювали професори К. І. Ващенко (1944–1959 рр.), А. Ф. Чижський (1959–1972 рр.), Д. Ф. Чернега (1972–1988 рр.), А. П. Сьомик (1988–2001 рр.), О. М. Бялік (2001–2005 рр.). Нині факультет очолює доктор технічних наук професор П. І. Лобода.

Значну увагу приділяють дружнім діловим стосункам деканата і кафедр з інститутами матеріалознавчого напрямку НАН України: Інститутом електрозварювання ім. Є. О. Патона, Фізико-технологічним інститутом металів і сплавів, Інститутом металофізики ім. Г. В. Курдюмова, Інститутом надтвердих матеріалів ім. В. М. Бакуля, Інститутом матеріалознавства ім. І. М. Францевича, Інститутом газу.

Керівництво цих інститутів надає місця для проведення практики студентів, створює відповідні умови для підготовки до захисту дипломних робіт, виконання науково-дослідних робіт. Тісні творчі і навчальні зв'язки з академічними інститутами підтверджуються організацією філіалів кафедр.

Видатні вчені цих інститутів поєднують наукову діяльність і беруть участь у проведенні університетського процесу на факультеті: В. І. Трефілов, В. В. Скороход, В. В. Немошкаленко, Г. М. Григоренко, С. В. Ладохін, В. Т. Черепін, В. П. Бондаренко, С. П. Ошкадьоров, В. І. Дубодєлов та інші.

Випускники факультету працювали керівниками великих промислових підприємств. Це М. А. Будагянц — директор Лутугінського заводу прокатних валків; О. О. Герасименко — директор металургійного комбінату «Запоріжсталь»; С. А. Донської — директор Єрмаковського заводу феросплавів (Казахстан), Р. Л. Снежной — директор науково-дослідного інституту спеціальних способів литва (Одеса); В. Г. Удовенко — директор Нижньотавільського металургійного комбінату; О. В. Шокул — директор «Азовсталь», М. І. Бех — генеральний директор АТ «КАМАЗ». І це далеко не повні дані.

Нині кафедри факультету займаються підготовкою бакалаврів (4 роки навчання), спеціалістів (5,5 років), магістрів (6 років). На факультеті, крім 60 штатних викладачів, 39 працюють за сумісництвом. Це в основному співробітники академічних інститутів, доктори технічних наук, професори.

Д. Ф. Чернега